

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**



**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
77 НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ АКАДЕМІЇ**

Одеса 2017

Незважаючи на тотальне падіння попиту сучасні торговельні мережі України намагаються адаптуватися до умов, що склалися та продовжують свою експансію регіонами України. Враховуючи спрямованість на зниження роздрібних цін, одним з популярних форматів супермаркетів стає дискаунтер. Лідером з відкриття нових торговельних об'єктів у 2016 році є «АТБ-маркет», орієнтований на більш дешеву продукцію, а ніж у мереж-аналогів. Основним принципом роботи більшості мережових магазинів також стає орієнтація на продукцію низького цінового сегмента, так наприклад, мережа Fozzy Group започаткувала відкриття нової серії магазинів Trash.

Додатковим засобом зниження ціни є використання так званих *privat label* (виробництво продукції під власними торговими марками), яке дозволяє досягти скорочення цін приблизно на 20–30 % аналогічних товарів відомих брендів.

Деякі торговельні мережі в останні часи скорочують свої регіональні представництва. Головною причиною цього є невідповідність регіональної стратегії ведення бізнесу.

Географія українського ритейлу достатньо нерівномірна. В Західній Україні слабка концентрація ведучих українських торговельних мереж. Найбільш конкурентним регіоном щодо концентрації торгових об'єктів різних торговельних мереж залишається Київ.

Враховуючи особливості функціонування торговельних мереж найбільш перспективним напрямком їх розвитку може стати інтеграція українського та міжнародного капіталів, що зможе дати кумулятивну дію з підсилення ефекту від масштабів виробництва і таким чином призведе до скорочення питомих витрат.

ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОРОТКОСТРОКОВОГО ТА ДОВГОСТРОКОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ

Шалений В.А., ст. викладач

Одеська національна академія харчових технологій

Успішне функціонування сучасного підприємства можливе лише за умови побудови якісної системи менеджменту. Ця система має забезпечувати ефективність діяльності усіх ланок відповідно до загальних цілей підприємства. Функціонуючи в умовах ринку, усі сфери діяльності підприємства постійно перебувають під впливом різноманітних ризиків, які в свою чергу можуть істотним чином вплинути на його функціонування. Нажаль, сьогодні управління ризиками на більшості не тільки малих, але й великих підприємств не вважається однією з функцій менеджменту або видом діяльності та відбувається на «інтуїтивному» рівні. Такий волонтаризм призводить в багатьох випадках до вкрай негативних результатів, в тому числі і до технічного дефолту та банкрутства. Негативні наслідки становляться більш вірогідними та загрозливими в сучасних кризових умовах, коли значно зростає вплив системних ризиків, які підсилюють дію усіх інших ризиків, створюючи таким чином мультиплікаційний ефект.

Отже, побудова системи управління ризиками, вбудованої в загальний менеджмент підприємства, є на сьогоднішній день безумовним чинником ефективного функціонування суб'єкта господарювання в довгостроковій перспективі. Управління ризиками як функція менеджменту має будуватися на відповідних принципах, серед яких важливе значення має безперервність.

Більшість теоретичних досліджень та практичних напрацювань реалізують виключно або короткострокове прогнозування (аналіз) ризиків або довгострокове, акцентуючи увагу лише на оцінці загрози банкрутства (модель Альтмана, Таффлера, Тишоу, Бивера тощо).

Процеси короткострокового та довгострокового прогнозування ризиків мають значні відмінності між собою та не компенсують (замінюють або доповнюють) один одного, на що звертається мало уваги в сучасному ризик-менеджменті. Такий підхід призводить до

порушення принципу безперервності ризик-менеджменту та породжує загрозу появи «сліпих зон» (неврахованих або невірно врахованих ризикоутворюючих чинників).

Значні відмінності в короткостроковому та довгостроковому прогнозуванні господарських ризиків починаються ще на етапі їх ідентифікації та якісної оцінки. При побудові моделей короткострокового прогнозування (оцінки) господарських ризиків виділяють передусім ризикоутворюючі фактори короткої дії, які в своїй більшості не акумулюють свій можливий негативний вплив (загроза порушення платіжної дисципліни зі сторони окремих дебіторів, поламки устаткування, випуск браку, несвоєчасне постачання сировини та матеріалів, порушення у видачі продукції з виробництва тощо). Таким чином, більшість ризикоутворюючих чинників при короткостроковому прогнозуванні ризиків відносяться до марковських випадкових процесів, що має враховуватись на наступних етапах управління ризиками, насамперед, при кількісній їх оцінці. При цьому основними джерелами отримання інформації для ідентифікації та якісної оцінки ризиків короткої дії є дані управлінського обліку підприємства.

При довгостроковому прогнозуванні ризиків у більшості сучасних моделей використовуються ризикоутворюючі чинники (показники) тривалої дії (структура капіталу, співвідношення заборгованостей, ліквідність підприємства, його ділова активність, рентабельність діяльності, доля контролюваного ринку тощо). Порівняно з ризиками короткої дії, показники, що використовуються для довгострокової оцінки ризиків є більш інертними, тобто такими, вплив на які в короткому періоді неможливий або вкрай обмежений. Для підприємства вони носять глобальний характер, на відміну від чинників короткострокової дії. Слід також відмітити, що ризикоутворюючі чинники тривалої дії не носять ознак марківських випадкових процесів, тобто є процесами «з пам'яттю», що неодмінно має враховуватись при кількісній їх оцінці. Основними джерелами інформації для оцінки таких ризиків є фінансова та статистична звітність підприємства, а також загальна макроекономічна інформація.

Значні відмінності в сутності ризиків, методів їх кількісної оцінки та, відповідно, способів реагування на них, вимагають побудови відповідної системи класифікації. Така класифікація має базуватись на відповідному розмежуванні усіх ризикоутворюючих чинників на фактори короткої та тривалої дії. Слід, однак, зауважити, що частина факторів короткострокової дії є лише приватним випадком або наслідком дії факторів довготривалої дії (поламка обладнання або випуск бракованої продукції (чинник короткострокової дії) можуть бути наслідком застарілої технічної бази (чинник тривалої дії)). Таким чином, ідентифікація та якісний аналіз ризиків з розмежуванням ризикоутворюючих чинників на короткострокові та довгострокові має базуватись на глибокому аналізі кожного з них на предмет причинно-наслідкових зв'язків. Отже, ефективне управління господарськими ризиками можливе лише за умови оцінки як короткострокових, так і довгострокових ризиків з подальшим узгодження отриманих результатів.

Зупинимося тепер окремо на особливостях короткострокового та довгострокового прогнозування (оцінки) господарських ризиків.

Незалежно від тривалості прогнозного періоду безпосередньо оцінка господарського ризику включає такі етапи, як ідентифікація ризиків, якісна оцінка ризиків, кількісна оцінка ризиків. Окрім відмінностей в ідентифікації та якісній оцінці ризиків, про що вже говорилося вище, важливим є те, що при кількісній оцінці короткострокових та довгострокових ризиків, більшість методів, які успішно використовуються для оцінки перших ризиків, виявляються неефективними або взагалі неспроможними для оцінки других, і навпаки. Основними причинами цього є сутнісні відмінності у чинниках короткої та тривалої дії (насамперед, інертність та характер випадкового процесу), а також відмінності у основних джерелах інформації для оцінки ризиків. Найбільш ефективними методами оцінки ризиків короткої дії виявляються експертні (на основі суб'єктивних вірогідностей) та розрахунково-аналітичні (на основі аналізу даних управлінського обліку). Для оцінки ризиків довгострокової дії

найчастіше застосовують методи кореляційно-регресійного аналізу, а також готові моделі оцінки вірогідності банкрутства.

Узгодження результатів оцінки довгострокових та короткострокових ризиків є важливішою задачею ризик-менеджменту на етапі кількісної оцінки господарського ризику. Для отримання загальної кількісної оцінки господарського ризику необхідним є отримання результатів короткострокового та довгострокового прогнозування ризику у порівняному виді. Для перетворення оцінок господарського ризику у порівняний безрозмірний вид можуть використовуватись різноманітні методи та прийоми: методи нечіткої логіки, функція бажаності Харрінгтона тощо. Після отримання стандартизованих оцінок короткострокового та довгострокового господарських ризиків необхідно оцінити загальний рівень ризикованості діяльності підприємства.

В якості експрес-оцінки загального господарського ризику може бути запропонована наступна модель:

$$Y_{\text{заг.}} = \alpha * Y_{\text{кор.}} + (1 - \alpha) * Y_{\text{довг.}}, \quad (1)$$

де $Y_{\text{кор.}}$ – стандартизоване значення оцінки короткострокового ризику;

$Y_{\text{довг.}}$ – стандартизоване значення оцінки довгострокового ризику;

α – коефіцієнт узгодженості оцінок короткострокового та довгострокового ризику.

Коефіцієнт узгодженості оцінок короткострокового та довгострокового ризику приймає значення від 0 до 1, та характеризує співвідношення ризиків з точки зору їх впливу на діяльність підприємства. Значення даного коефіцієнта залежить від динаміки значень показників оцінки короткострокового та довгострокового ризику в попередні періоди часу, стадії життєвого циклу підприємства, стратегії розвитку підприємства тощо. У разі відсутності можливості розрахунку даного коефіцієнта за допомогою економіко-математичних методів, доцільним є використання експертних методів. В такому випадку коефіцієнт α виражатиме суб'єктивне уявлення ризик-менеджменту про вплив ризиків короткої та тривалої дії на діяльність підприємства.

АНАЛІЗ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

**Фомічова К.Б., аспірант, асистент кафедри управління бізнесом
Одеська національна академія харчових технологій**

Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки. Адже зерно – це джерело хлібобулочних виробів й кормова база для виробництва тваринницької продукції, а також сировина для переробної промисловості. Зерно – це основа стабільності продовольчого ринку, тому питання виробництва зернових культур є актуальним.

Дослідженню важливих питань щодо розвитку зернового ринку України присвятили свої праці такі вчені: Саблук П.Т., Шпичак О.М., Бойко В.І., Нікішина О.В., Андрійчук В.Г., Присяжнюк М.В. та інші.

Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна. Є лідером з виробництва насіння соняшнику та експорту соняшникової олії, ввійшла до п'ятірки лідерів з експорту зерна.

Таблиця 1 – Загальні показники основних зернових культур України [1]

	Пшениця			Ячмінь			Кукурудза		
	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017
Зібрана площа (1000 га)	6,300	7,115	6,450	3,200	3,000	3,050	4,625	4,085	4,250
Початкові запаси (1000 т)	3,670	5,678	3,248	971	1,256	909	2,402	1,819	585

ТРАНСФЕР ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРОПРОДОВОЛЬЧУ СФЕРУ УКРАЇНИ	
Мартинюк О.М.	318
ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Дідух С.М.	319
ОСНОВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	
Шешеловский	320
АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ФІРМИ	
Ліпова О.Л.	321

СЕКЦІЯ «УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ»

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ХАРЧОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	
Басюркіна Н.Й.	322
ЗАСТОСУВАННЯ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ОСОБИСТОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ	
Свистун Т.В.	324
ВІРТУАЛЬНИЙ СПОЖИВАЧ. ЛЮДИНА ЧИ МОДЕЛЬ?	
Вігуржинська С.Ю., Колесник В.І., Шурко І.М.	325
СУЧАСНИЙ РИНОК ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНІСТІ	
Крупіна С.В.	326
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ	
Бровкіна Ю.О.	328
ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОРОТКОСТРОКОВОГО ТА ДОВГОСТРОКОВОГО	
ПРОГНОЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ	
Шалений В.А.	329
АНАЛІЗ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ	
Фомічова К.Б.	331

СЕКЦІЯ «ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ»

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОМПАНІЇ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ	
Євтушевська О.О.	333
ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	
Іванченкова Л.В.	335
СУЧАСНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ	
Купріна Н.М.	336
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УКРАЇНІ	
Скляр Л.Б.	338
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	
Тарасова О.В.	340
АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ	
В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Ступницька Т.М.	342
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ	
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	
Ткачук Г.О.	344

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ І ЛОГІСТИКА»

СТРАТЕГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Агеева І.М.	346
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА Україна: ТЕОРІЯ ТА РЕАЛІЇ	
Савенко І.І.	348
АНАЛІЗ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
ПІДПРИЄМСТВ	
Гордієнко Л.Л., Відоменко І.О.	350
АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІХ ФОРМ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЗЕРНОВОГО РИНКУ	
Седікова І.О.	353
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНИХ	
ПІДПРИЄМСТВ	
Каламан О.Б.	354

Збірник тез доповідей 77 наукової конференції викладачів академії
18 – 21 квітня 2017 р.

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами.
За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій,
протокол № 15 від 25.04.2017 р.

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгоров
Укладач Т.Л. Дьяченко

Редакційна колегія

Голова Єгоров Б.В., д.т.н., професор

Заступник голови Поварова Н.М., к.т.н., доцент

Члени колегії:

Бурдо О.Г., д.т.н., професор

Волков В.Е., д.т.н., професор

Гапонюк О.І., д.т.н., професор

Жигунов Д.О., д.т.н., доцент

Іоргачова К.Г., д.т.н., професор

Капрельянц Л.В., д.т.н., професор

Коваленко О.О., д.т.н., ст.н.с.

Косой Б.В., д.т.н., професор

Мардар М.Р., д.т.н., професор

Павлов О.І., д.е.н., професор

Станкевич Г.М., д.т.н., професор

Савенко І.І., д.е.н., професор

Ткаченко Н.А., д.т.н., професор

Ткаченко О.Б., д.т.н., професор

Хобін В.А., д.т.н., професор

Хмельнюк М.Г., д.т.н., професор

Черно Н.К., д.т.н., професор